

„ИДЕОЛОГИЈА УКРАЈИНСКОГ НАЦИЗМА“: део 1 „Савез православних новинара“ 28. марта 2025. године извештава да је у Кијево-печерску лавру стигла комисија из министарства културе у пратњи полиције. Рано ујутро, док је град спавао, на територију манастира ушло је неколико возила са полицајцима, од којих су неки били са брусаницама. Они су одсекли и заменили браве на вратима која воде до Ближњих пећина и продрли унутра. А убрзо је иста судбина задесила и Даљње пећине. Дошло је до фактичког заплена од стране државе једне од најпоштованијих светиња православног света – моштију Преподобних Кијево-печерских. Часопис „Фома“ од 19. августа 2025. године пише да су запослени у Народном резервату „Кијево-печерска лавра“ изнели мошти светаца из Ближњих пећина Свето-Успенске Кијево-печерске лавре и извршили „неразумљиве радње“ са њима. „Код Ближњих пећина дешава се некаква неразумљива радња од стране музејског особља. Раке са моштима преподобних изложене су напољу. Над њима запослени у резервату врше некакве манипулације. Својим рукама уклањају нешто, нешто суше. То изгледа дивље, ужасно и са презиром према нашим светима.“ – подржава и телеграм-канал „Фортеця (тврђава) Лавра“. Сви наведени догађаји нехотице наводе на помисао: шта се то дешава у главама оних који координишу такве поступке? Каква идеологија влада на територији бивше УССР (Украјинска Савезна Социјалистичка Република), јер називати ову територију и оно што се на њој данас дешава државом – језик не окреће, па зато користима нама познату скраћеницу, а осим тога у савремено доба она означава пре географску него политичку и историјску одредницу. Пажљиво проучавање оних конструкта који су као паразити обмотали тело данашње Украјинске православне цркве (УПЦ) у Украјини омогућило је издвајање четири главна извора. Прво, то је Украјинска гркокатоличка црква (УГКЦ); друго, бандеровска световна идеологија, коју често преплећу са остале три, али ја сам склон да је издвојим као посебну тачку; треће, то је Украјинска аутокефална православна црква или савремена ПЦУ; и четврто, неопаганство, које се у савременој Украјини нарочито раширило у такозваним националистичким батаљонима попут „Азова“ (организација забрањена у РФ). Одмах напомињемо да овакве идеологије не би имале места у здравом друштву, па је стога током многих година под плаштом наводног смиревања, наспрот деведесетима у Русији, украјинско друштво постепено гурано у провалију сиромаштва. Украјинска гркокатоличка црква (УГКЦ) настала је из везе гркокатоличке цркве и идеја „украјинства“, које су почеле да добијају замаха у Галицији крајем 19. века. Гркокатоличка црква у Галицији се појављује Брестким сабором 1596. године, затим подршком световне власти Сигмунда Трећег и духовног реда „Василијана“ постепено истискује православље, притом не бирајући средства. Унијати се споља држе православних обреда, крштења, језика богослужења, али не негирају „филиокве“ и потчињавају се и помињу папу римског, помињући га на службама. Споља би могло изгледати да „унијатска“ црква носи неки компромис између православља и католичанства, али то је само при површном погледу. У ствари, ове земље нису од унијата виделе само ломаче инквизиције, а понекад је долазило чак и до раскопавања гробова непокорних свештеника и злостављања над њиховим моштима. Ради јасноће, навешћемо одломак из новина „Руски инвалид“ од 13. децембра 1864. године: „Али оно што је најгоре и што представља варварство и зверство изнад сваке вере – у том истом Белоруском Полоцку, тај исти отпадник, владика Полоцки, да би напакостио тамошњим грађанима, наредио је да се ископају недавно сахрањена поред цркве хришћанска тела умрлих и баце псима на јело, као какву стрвину. О безбожности! О неподношљиво ропство!“ Зар то не подсећа на данашње игре демона над Кијево-печерском лавром? А и мотор за стварање реда „Василијана“, који је био задужен за наметање уније у православним манастирима, послужили су језуити, о чијој делатности је настала позната изрека „циљ оправдава средства“. Да, унијати су одмах почели да нагињу ка католичанству, али су процеси на Деснообалној Украјини заустављени повратком тих исконски руских земаља у своју историјску прамајку услед три

поделе Пољско-литванске уније, а даље су се развијали само у Галицији. У Галицији се, нарочито са порастом популарности идеја наметаног украјинства крајем 19. века, кроз низ реформи, гркокатоличка црква оспособила за придев „украјинска“ и добила новог вођу Андреја Шептичког. Личност Шептичког – личност је класичног „украјинствујућег“ вође. Познат је по томе што је слао преписку час Николају Другом, час Францу Јозефу током Првог светског рата, зависно од тога ко однесе превагу у борбеним дејствима, а врхунац су била два писма упућена, редом, Хитлеру и Стаљину. И у првом и у другом случају, вођа унијата се диви мудро генију вође и изражава захвалност, тражећи подршку у изградњи Украјинске државе. Шептички је у периоду између ратова покровитељствовао ОУН (организација забрањена у РФ), често стварајући католичке „капе“ за прикривање омладинских логора где су припремани будући борци украјинског нацизма. Тако је 1931. године по благослову Шептичког створен Украјински католички савез (УКС). Омладинске структуре Украјинског католичког савеза водио је један од будућих лидера ОУН – Андреј Мељник. 30. јуна 1941. године, на дан окупације Лавова од стране Немаца, бандеровци су прогласили „Украјинску државу“ на челу са Јарославом Стецком. Следећег дана појављује се обраћање народу Шептичког, који је одобрио ово проглашење и позвао народ на послушност нацистима. Иницијатор стварања СС дивизије „Галичина“* Владимир Кубијович добио је одобрење за њено формирање такође од Шептичког. Наследник митрополитске столице, свих титула и мисије Шептичког постао је Јосиф Слипи, коме је преостало да опслужује унијатску емиграцију, унијате у илегалу, а затим покрене нови круг истог оног дуготрајног украјинског „антимоскаљства“. Године 1945. на Лавовском сабору забрањена је унијатска црква у Галицији, и све до 1989. године она је опстајала у „егзилу“ у Канади. УГКЦ је обновљена подстицајем Горбачова крајем осамдесетих и одмах је показала свој неонацистички карактер, отворено заузимајући православне храмове. У овоме се истакао и недавно у потпуности изрешетани Андреј Парубиј, који је веома благодан гледао на унијатство. Данас у зони Специјалне војне операције парохије гркокатоличке цркве након 2022. године, у суштини, представљају комуникационе чворове за диверзанте, места складиштења и преноса оружја и експлозива. До оружаног преврата на Украјини гркокатоличка црква практично није утицала на ситуацију у земљи, управо су њени пастори били међу вођама Мајдана. „Најрадикалнији бандеровци, они најоторванији у новијој историји, чак не од 2022. године, не од 2014. године, сви су они имали везе управо са унијатима. Било да је то Парубиј, било Тјагнибок, било мноштво других личности,“ појаснио је председник комисије Јавне коморе Руске Федерације за питања суверенитета Владимир Рогов. Иначе, једна од верзија убиства Парубија је борба за финансије између „азовског покрета“, за који знамо да је под идеологијом неопанганства, и присталица гркокатолика. Други стуб – световна идеологија украјинског нацизма као национална идеја – прати се од „десет заповести украјинца“ Николаја Михновског, вође Украјинске народне партије, прве националистичке по духу, основане 1902. године. Да, оне се још не називају „Декалогом“, који ће бити формулисан крајем двадесетих година од стране Степана Ленкавског, и још у ових десет заповести, као и у било ком програму социјалистичких партија почетка 20. века, основни задатак – социјални, али Михновски додаје социјалном и национални, и то у најширем смислу речи. Он представља будућу нацију Украјинаца као нацију потлачену од стране Пољака, Московљана, Јевреја и многих других. „Декалог“ Стјепана Ленкавског датиран 1929. годином, стваран је у нешто другачијим условима. Шта се то коренито променило на политичкој карти за 25 година? Појавила се држава која је споља прогласила социјалну једнакост – СССР, и стога се требало оградити од тога да је главна тема украјинских националистичких партија – социјални задатак. Ако хоћеш једнакост – иди у СССР, као што је, узгред, учинио творац украјинске историје Михаил Грушевски, који је добио исте 1929. године звање академика у Кијеву. Трбало је мењати конструкт, али у шта? И управо у то време украјински нацизам чини корак ка

сакрализацији политике. Термин сакрализација политике увео је италијански историчар, професор Универзитета Ла Сапијенца у Риму Емилио Ђентеле средином 1990-их.

Сакрализација политике се, по Ђентелеу, испољава када се неки политички организам (нација, раса, класа, партија) преображава у сакралну суштину, постајући неоспорна и неприкосновена. Другим речима, крајем двадесетих година, под утицајем теоретичара француског интегралног национализма Мораса и италијанског фашизма, украјински нацизам је прешао на страну мистике, што се изразило у делима његових главних идеолога – Дмитра Донцова у делу „Национализам“ (1926) и „Декалогу“ украјинског националисте Стјепана Ленкавског (1929). За разлику од Десет заповести Михновског, „Декалог“ просто пршти националистичком мистиком и позивима на „освету за велике витезове“. Дело Донцова отворено дели свет на свете, потлачене Украјинце – од Бога изабрану нацију, и Русе, „опседнуте ђаволом“ (цитат Донцова). Наводно је украјински народ – изабран, он „створен од оне глине од које Господ ствара изабране народе“. Природно стање Руса, изјављује Донцов у свом делу карактеристичног назива „Московски отров“, „јесте да буду робови праве силе“. Донцов прецизира: Суштина те опседнутости јесте „у тежњи да се људско стави на место божанског“. Тако рат између Руса и Украјинаца не постаје само сукоб господарске и ропске расе – он поприма метафизички, апсолутни карактер. У „Национализму“ (екстремистички материјал, чије је ширење забрањено у РФ), Донцов је следио два циља: обликовање концепта украјинског национализма и његово разграничавање од умереног украјинства. Тиме тема борбе против такозваних „странаца“, која је била назначена још код Михновског, поприма нови обрт. Украјинци су почели да се деле на „свесне“ и „несвесне“. Даља подела те једноћелијске творевине доћи ће до тога да ће она почети да прождире своје, што ће бити нарочито видљиво у борби између „бандероваца“ и „мељниковаца“ уочи и током Великог отаџбинског рата (1941-1945), када ће од руку „својих“ пасти идеолози Сциборски, Сеник и други. Али пре него што херојски падне од руку „свеснијих“, Сциборски ће успети да напише два „труда“ – „Нациократију“ и устав „будуће“ украјинске државе, у којима ће покушати да ублажи крвави мистицизам Донцова, и назваће фашизам само привременим средством, али у суштини ће проповедати исти крајњи нацизам и уништавање Руса у било ком државном облику. Посебна штетност Москве, по Сциборском, састоји се у „московском месијанству“, које је наводно „инстинкт носилаца московске културе“ и језгро њене „патолошке“ духовности. Сциборски савршено разуме да се руском месијанству мора супротставити нешто размерно по идејној моћи. Карактеристично је да је након Другог светског рата, у емиграцији, националиста И. Лисјак-Рудницки развијао идеју о украјинском месијанству. Лисјак-Рудницки схвата украјинско месијанство као некакво „хармонично спајање источних и западних културних основа“. Притом Лисјак-Рудницки тврди да су московско и пољско месијанство – украдено украјинско месијанство. Иван Лисјак-Рудницки је писао у чланку „Национализам“: „Најближе сроднике украјинског национализма треба тражити не толико у немачком нацизму или италијанском фашизму – продуктима индустријских и урбанизованих заједница, колико међу партијама овог типа код аграрних, економски заосталих народа Источне Европе: хрватских усташа, румунске Гвоздене гарде, словачких клинковаца.“ Тако се успоставља директна веза са хрватским усташама, који су, као и крвници Украјинске устаничке армије (УПА), радили у српским логорима по принципу „за Србина је жалосно метак трошити“, приређујући ноћу такмичења у убијању ножем „србосеком“. Међутим, украјински интегрални национализам није се претворио у политичку религију у истој мери као италијански фашизам или немачки националсоцијализам, а да и не говоримо о совјетском комунизму. Ни ОУН није имала израженог вођу који је полагао право на место фирера. Управо тај моменат објашњава данашњу популарност Стјепана Бандере и његово промовисање. Лакше је обраћати се мртвима, због одсуства живих лидера. Тиме видимо да се тај проблем није решио ни данас, те се не може назвати изражени фирер

неонацизма. Место рођења савременог украјинског екстремног расног национализма јесте Лавов. Управо је тамо 1988. године основана Организација украјинске омладине „Наслеђе“ (укр. „Спадщина“). Први програмски документ организације био је „Декалог украјинског националисте“, који им је предао бивши борац УПА Михаил Ветар. Године 1991. „Спадщина“ је ушла у састав Социјал-националне партије Украјине, касније преименоване у Свеукрајинско удружење „Слобода“ – главни покрет украјинског интегралног национализма. Други стуб Социјал-националне партије Украјине (СНПУ) постала је организација „Варта Руху“ (тј. „Одбрана Покрета“) са вођама – психолозима по образовању Јуријем Криворучком и Јарославом Андрушківом. Савез независне украјинске омладине, захваљујући инфилтрацији украјинских националиста на челу са Дмитријем Корчинским, постао је организациона основа за УНА-УНСО. Поред УНА-УНСО, постојало је Свеукрајинско удружење „Тризуб“, које је започело своју делатност као војно крило „Конгреса украјинских националиста“, који је дуго времена водила наследница емиграције ОУН(Б), госпођа Јарослава Стецко. Управо су ове организације изашле као „Десни сектор“ на Мајдан 2014. године, јер чак и упркос степену национализма у Украјини 21. века, оне нису успеле да законским путем дођу на власт преко избора. Ако сумирамо резултат првог дела наше приче, заједнички именитељ је очигледан – и УГКЦ и украјински световни нацизам створани су са сличним циљевима – да растуре и униште све што је повезано са руским православним светом у првом случају, и једноставно са свим руским у другом. Уз то, оно што је најстрашније, чак и своје присталице украјински нацизам је бацао у жртвено огњиште само зарад идеја уништења Русије, не носећи ништа стваралачко – и у томе је страшна разарајућа снага те идеологије и безизлазност савремене Украјине као државе. Сергеј Владимирович Федосејев Историчар, лектор Друштва "Знање", заменик шефа Руско-Балканског центра за пословну сарадњу и културу у Тулској области